

Уређује: доц. др Софија Мићић

by Dr. Sofija Micic, Assistant Professor of English

УВОДНИ ЧЛАНАК

EDITORIAL

Шта је језик медицине или медицински језик? Зашто је значајан и зашто покренути рубрику о њему? Зашто је ова рубрика потребна у часопису намењеном лекарима?

Медицински језик, или језик медицинске струке, јесте језик препознатљив лекарима у међусобној комуникацији, као и језик медицинске литературе, било да се односи на медицинску науку или медицинску праксу. Терминологија представља кључни инструмент чији је задатак да обезбеди недвосмислене и јасне информације.

Свака терминологија тежи уједначавању и стандардизацији ради јасноће и разумљивости. Дакле, стручни термин мора да буде јасан, прецизан, једнозначан и општеразумљив одговарајућој корисничкој групи. Функционалност медицинског језика игра значајну улогу у развоју како медицинске науке, тако и медицинске праксе. Да ли су сви ови критеријуми задовољени у писању научних и стручних радова наших лекара? Довољан је један поглед на радове који се достављају редакцији „Српског архива за целокупно лекарство” да се увиди да нису.

Још је проф. др Александар Ђ. Костић у првој половини 20. века писао о језику у медицинским публикацијама: „...стварна потреба није створила, већ нагомила људе да стварају наш медицински језик. Али у то стварање није унето ни договора, ни методе, ни довољно знања и познавања језичких правила и у томе лежи све зло...” После њега, писци многих чланака и књига су наводили примере како треба писати стручне и научне медицинске чланке. Поменућемо само неке: Жељко Рајнер (1974), Рајко Игић (1980), Влатко Силобрић (1982), Јован Савић (1996). Посебно истичемо Владимира Славковића, дугогодишњег главног и одговорног уредника „Српског архива”, који је закључио да „успостављеног и општеприхваћеног језика струке у медицинским публикацијама у нашој средини још нема” [1]. Сви наведени аутори заслужују дубоко поштовање јер су у нашој средини покренули процесе савремене градње језика медицинске струке који и данас трају.

Постоји извесна произвољност у употреби медицинских термина, мешање латинских и српских термина, употреба само српских или само латинских. Ипак, недопустиво је да један аутор у истом раду употребљава три различита израза за исту ствар (на пример, *рилизин хормон*, *ослобађајући хормон* и *либерин*) [2]. Чињеница је да су грчки и латински језик несумњиво одредили и да одређују природу медицинског писања већ више од две хиљаде година. Али велика промена у медицинској терминологији је у току – она неће избрисати класично наслеђе, али ће с њим обухватити многе слојеве хетерогеног материјала.

What is language of medicine or medical language? Why is it important and why should we have a rubric for it? Additionally, why are such rubrics necessary in medical journals?

Medical language is a vocabulary familiar to physicians in their daily communication, as well as the language of medical literature. As such, terminology is critical in providing unambiguous and clear communication.

In particular, medical terminology should strive to be unified and standardized aiming at clarity and comprehension. To achieve this aim, technical terms must be clear, precise, monosemous and universally comprehensible to a respective discourse community (i.e. target group of users). Equally important, the functionality of medical terminology plays a significant role in development of both medical science and medical practice.

Are the above criteria fulfilled in writing research articles by most Serbian physicians? A brief perusal of papers submitted to the Editorial Board of "Serbian Archives of Medicine" is enough to show that they are lacking.

As early as the first half of 20th century, Aleksandar Kostic, a famous Serbian professor of medicine, wrote about the lack of standardization in medical publications: „...a real need has not created but forced people to create our medical language. But that creation has been based neither on agreement, nor method, nor sufficient knowledge nor linguistic rules and in it lies the whole evil...” In agreement with Kostic, other writers of numerous articles and books have cited examples of how medical research papers should be written. Some of the more well-known include: Zeljko Rajner (1974), Rajko Igitic (1980), Vlatko Silobrcic (1982), Jovan Savic (1996). A special place is reserved for professor Vladimir Slavkovic, a long-standing Editor-in-Chief of the „Serbian Archives of Medicine” who noticed that, „there is no established and widely accepted language for specific purposes in medical publications in our country” [1]. Deep respect is to be paid to all of the above authors in our country, as they have initiated processes of modern development of language for medical purposes and it is still under way.

There is certain arbitrariness in using medical terms, mixing Latin and Serbian terms or the use of just Serbian or just Latin terms. However, it is impermissible for an author to use three different terms for the same notion in the same paper, e.g. *rilising hormon*, *oslobadjajuci hormon* and *liberin* [2]. Clearly, Greek and Latin have determined and still shape the nature of medical writing for over the last 2000 years. Fortunately, big changes in medical terminology are under way. They will not wipe out this classical heritage, but will incorporate many layers of heterogeneous material instead.

Serbian medical terminology relies on an international medical terminological corpus, but uses punctuation and

Српска медицинска терминологија се ослања на међународни медицински термилошки корпус, али користи правописна и граматичка правила српског језика. Стандардизација треба да омогући дефинисање термина који је у примени јасан и недвосмислен, максимално лишен синонимије (речи сличног значења), хомонимије (речи које се исто пишу, али имају различито значење) и полисемије (вишезначност).

Енглески језик има водећу улогу у научном писању данас. Како је уредник ове рубрике англиста с 15 година преводилачког и наставничког искуства и рада у области језика медицине, ево неких енглеских и српских примера који стварају потешкоће у медицинском писању:

1. префикси:
oophoritis – овофоритис
subpituitarism – хипопитуитаризам
disinfection – дезинфекција
chemotherapy – хемиотерапија (не хемотерапија)
- 2а. суфикси (именице):
hepatitis – хепатит
fibroma – фибром
- 2б. суфикси (придеви):
abdominal – абдоменски (не абдоминалан)
endogenous – ендоген
pulmonary – пулмоналан (не пулмонаран)
aortic – аортан (не аортички)
dispersive – дисперзан (не дисперзиван)
3. епоними:
Basedow's disease – Базедовљева болест
4. полустручне речи:
episode – случај, појава (не епизода)
course – ток (а не курс)
5. сложени изрази:
heart failure – инсуфицијенција срца (не срчана инсуфицијенција)
6. скраћенице:
HIV – ХИВ (не ХИВ вирус)
AIDS – сида, ејдс (не АИДС)

Многим лекарима, чак и кад пишу на матерњем језику, потребна је темељна лектура. У овом делу посла једину праву помоћ могу им пружити лингвисти. Свим лекарима је добро познато колико је захтевно и сложено писање за међународне научне часописе, где постоје строга правила како би рад био прихваћен за штампање и објављивање. Да би рад био јасан и читљив, он мора да задовољи извесне критеријуме. У свету постоје инструменти мерења читљивости и односе се на дужину речи, реченица и основни вокабулар. Текст који се лако чита и разуме има: кратке, једноставне речи, кратке реченице, паралелизам, конкретан језик, показатеље у тексту који наговештавају шта читалац може даље да очекује, понављања, листе, азбучне листе, логичан положај глагола, проста времена и активно стање [3].

Овом рубриком потрудићемо се да уведемо ред у тренутни неред који постоји у писању медицинских радова. Наиме, овде није реч само о српском језику, већ и о страним стручним језицима, тако да користимо прилику да позовемо све колеге лингвисте у Србији који се баве језиком медицине (енглески, француски, руски, немачки) да напишу своје прилоге за ову рубрику. Примаћемо

grammar rules inherent to the Serbian language. Standardization should insure that defining terms are clear and unambiguous in practical use, as well as maximally free of synonymy (words of similar meaning), homonymy (words looking the same but different in meaning) and polysemy (words of multiple meanings).

The English language has a leading role in scientific writing today. Since the Editor of this new rubric is an English language professional with over 15 years of translation and teaching in the area of medical language, what follows are some English and Serbian examples that have posed difficulties in medical writing:

1. prefixes:
oophoritis – oovoforitis
subpituitarism – hipopituitarizam
disinfection – dezinfekcija
chemotherapy – hemioterapija (not hemoterapija)
- 2а. suffixes (nouns):
hepatitis – hepatit
fibroma – fibrom
- 2б. suffixes (adjectives):
abdominal – abdomenski (not abdominalan)
endogenous – endogen
pulmonary – pulmonalan (not pulmonaran)
aortic – aortan (not aortički)
dispersive – disperzan (not disperzivan)
3. eponyms:
Basedow's disease – Bazedovljeva bolest
4. semi-technical terms:
episode – slučaj, pojava (not epizoda)
course – tok (not kurs)
5. complex phrases:
heart failure – insuficijencija srca (not srčana insuficijencija)
6. abbreviations:
HIV – HIV (not HIV virus)
AIDS – sida, ejds (not AIDS)

Many physicians, even when writing in their mother tongue, need heavy editing. In refining their work, true assistance can only be offered by linguists. All doctors are familiar with the demands and complexity of writing research articles for international scientific journals. Commonly, there are strict rules to be observed if the paper is to be accepted for publication. Specific criteria must be met to achieve readability of the paper. Globally, there are instruments for measuring readability and they refer to word and sentence length and basic vocabulary. Text that is easy to read and understand has: short, simple words; short sentences; parallelism; concrete language; text markers (such as transitional phrases which permit the reader to anticipate what is to come), repetitions as reinforcement, vertical lists, alphabetical lists, logical placement of the verb, simple verb tenses and active voice [3].

By introducing this rubric, we shall try to institute order in the present chaos that exists in medical writing. This is not only the case with Serbian, but other foreign languages for specific purposes, so we use this opportunity to invite all medical linguistic colleagues (English, French, Russian, German) to take part in the writing of this rubric. We shall accept papers of foreign linguists

и радове страних лингвиста у овој области. Дакле, идеја је да као стручњаци за језик дамо препоруке лекарима како да пишу и тиме допринесемо стандардизацији медицинског језика. Кроз обрађивање појединих језичких проблема у чланцима покушаћемо да дођемо до систематизованог прегледа проблемских подручја и саставимо списак речи и израза које треба употребљавати. Ово ће допринети уједначавању и увођењу реда у једну значајну област као што је научномедицинско писање.

working in this area also. As linguists, the idea is to provide recommendations for physicians in how to write and thus contribute to standardization of medical language. By recognizing individual language problems encountered in research articles, we shall begin to develop a systematized overview of problem areas and provide a list of words and phrases that should be used. This will contribute to unification, regulation, and order in the significant area of scientific and medical writing.

ЛИТЕРАТУРА   REFERENCES

1. Slavković V, editor. Medicinski časopisi i članci. Zbornik radova s drugog stručnog sastanka. Beograd: Srpsko lekarsko društvo; 2004.
2. Mičić S. Nazivi bolesti i poremećaja u engleskom i srpskom jeziku. Beograd: Beogradska knjiga; 2004.
3. Fischbach H, editor. Translation and Medicine. American Translators Association Scholarly Monograph Series. Vol. X. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company; 1998.

Doc. dr Sofija MIČIĆ
Resavska 68, 11000 Beograd
E-mail: smicic@ptt.yu